

Personligt ombud i Fyrbodal organiserat via
Vårdkommun – utredning på uppdrag av
socialcheferna i Fyrbodals 14 kommuner

2017-01-18

Kompletterat med reviderat förslag 10 mars 2017

Arbetsgrupp:

Maria Klamas, Vetenskaplig ledare, Fyrbodals kommunalförbund

Marie Olander, Samordnare socialpsykiatri, Vänersborgs kommun

Tore Andersson, Personligt ombud Dalsland (Mellerud, Åmål, Bengtsfors, Dals Ed)

Anneli Fredriksson, Personligt ombud Trollhättan

Hampus Karlsson, Enhetschef (socialpsykiatri), Sotenäs

Anna Svensson, Enhetschef (för bland annat personliga ombud), Uddevalla

Lena Johansson, Förvaltningschef, Trollhättan

Innehållsförteckning

Nya uppdraget och bakgrund till det	3
Rapportens disposition	4
1. Bakgrund	4
1.1. Personligt ombud - vad är det?	4
1.2. Organisationsform – PO via värdkommun	5
2. PO-verksamhet via värdkommun i Fyrbodal	6
2.1. Inledning	6
2.2. Organisering och styrning	6
2.2.1. Ledningsgrupp	6
2.3. Bemanning	7
2.4. Geografisk indelning	8
2.5. Lokalteter	10
2.6. Transportmedel	11
2.7. Budget	11
2.7.1. Kostnadsfördelning/kommun baserat på invånare 18 år och äldre	13
3. Sammanfattande ord om organisationsförändring	13
4. Kompletterande uppdrag PO i Fyrbodal	16
4.1. Inledning	16
4.2. Klusterindelningar, nya förslag	16
4.2.1. Förslag nummer 1	17
4.2.2. Förslag nummer 2	18
4.2.3. Förslag nummer 3	19
4.2.4. Sammanfattande ord om de tre förslagen kring klusterindelning	20
4.3. Sammanfattning – bemanning PO	20
4.4. Budget – reviderat förslag baserat på 7 PO	21
4.4.1. Kommentarer till budgetförslaget	22
4.4.2. Fördelning kostnad per kommun	23
4.5. Tankar på vägen	24

Nya uppdraget och bakgrund till det

Maria Klamas, Fyrbodals kommunalförbund fick 23/9-16 uppdraget att tillsammans med, av socialcheferna utvalda, representanter från kommunerna, göra en ny fördjupad utredning kring personliga ombud¹ i Fyrbodal. Utgångspunkten i det nya uppdraget är den rapport om olika former av organisering av PO som presenterades för socialchefer och beredningen våren 2016².

Det nya uppdraget består i att göra en fördjupad utredning kring organisationsformen ”Personligt ombud organiserat via värdkommun”. Socialcheferna önskar ett förslag vad gäller;

- Organisering och styrning,
- Geografisk indelning,
- Kostnader och kostnadsfördelning

Kostnaderna ska baseras på befolkning 18 år och äldre, och utredningen ska även beskriva möjliga statsbidrag och annan möjlig finansiering. Ett tydligt brukarperspektiv ska genomsyra arbetet. Socialchefernas utgångspunkt är att alla Fyrbodals 14 kommuner ansluter sig till den Fyrbodalgemensamma organiseringen av PO, men ser inga hinder för att genomföra organisationsformen även om någon/några kommuner väljer att ställa sig utanför.

Rapporten ska presenteras för socialcheferna 27 januari 2017 och för Beredningen Välfärd 16 februari 2017. I arbetsgruppens uppdrag ligger *inte* att utreda eller föreslå vilken kommun som ska vara värdkommun för PO-verksamheten i Fyrbodal.

Arbetsgruppen består av:

Maria Klamas, Vetenskaplig ledare, Fyrbodals kommunalförbund
Marie Olander, Samordnare socialpsykiatri, Vänersborgs kommun
Tore Andersson, Personligt ombud Dalsland (Mellerud, Åmål, Bengtsfors, Dals Ed)
Anneli Fredriksson, Personligt ombud Trollhättan
Hampus Karlsson, Enhetschef (socialpsykiatri), Sotenäs
Anna Svensson, Enhetschef (för bland annat personliga ombud), Uddevalla
Lena Johansson, Förvaltningschef, Trollhättan

Vid såväl arbetet med den förra rapporten kring PO i Fyrbodal och denna har information inhämtats från PO-verksamheten i Värmland, via Monica Hjelte, verksamhetschef för personliga ombud och hennes kollegor. Vidare har information inhämtats från Länsstyrelsen och Socialstyrelsen för att sätta samman denna rapport.

¹ Härefter förkortat PO

² Finns publicerad på

<http://www.fyrbodal.se/dettajobbarvimed/valfard/fousocialtjanst.4.77acda1714f3f698569c00b6.html>

Rapportens disposition

Rapporten inleds med en bakgrund där insatsen personligt ombud och organisationsformen PO via värdkommun beskrivs på ett övergripande sätt. Därefter följer del två som har sitt fokus på Fyrbodals fjorton kommuner och hur personliga ombud via värdkommun skulle kunna se ut beträffande organisering och styrning, geografisk indelning samt kostnader och kostnadsfördelning. Detta inkluderar även förslag kring ledningsgrupp, bemanning, lokaliteter och transportmedel. Rapporten avslutas med några sammanfattande ord kring organisationsförändringen vilket knyter an till den grundläggande tanke som socialchefsnätverket lyft fram i båda sina uppdragsbeskrivningar.

1. Bakgrund

I detta avsnitt ges en kort generell beskrivning av vad personligt ombud är samt av organisationsformen PO via värdkommun. Denna generella beskrivning ligger till grund för det förslag för Fyrbodal som presenteras i del två.

1.1. Personligt ombud - vad är det?

Verksamheten med personligt ombud riktar sig till personer 18 år och äldre, med långvarig och omfattande psykisk funktionsnedsättning som har behov av särskilt stöd för att kunna tillvarata sina rättigheter i samhället.

År 2000 beslutade regeringen att verksamheter med personliga ombud skulle bli permanenta och landsomfattande (Regeringsbeslut S98/7454ST, S1999/4985ST). Verksamheten är frivillig för kommunerna. Den 1 augusti 2013 trädde förordning SFS 2013:522 i kraft, om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar. I förordningen anges bland annat att:

Statsbidrag lämnas för verksamhet med personligt ombud som syftar till att den enskilde ska;

- Ha bättre möjligheter att påverka sin livssituation och vara delaktig i samhället
- Ha möjligheter att leva ett mer självständigt liv och få en förbättrad livssituation
- Ges möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service på jämlika villkor samt rättshjälp, rådgivning och annat stöd utifrån sina egna önskemål och behov.

Verksamheten syftar även till att;

- Få myndigheter, kommuner och landsting att samverka utifrån den enskildes önskemål och behov

- Ge underlag till åtgärder som kan förebygga brister i fråga om att den enskilde kan få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning utifrån egna önskemål, behov och lagliga rättigheter.

Ett personligt ombud ska;

- Stödja den enskilde för att så långt det är möjligt uppnå ändamålen i § 3 förordningen, första stycket
- Arbeta på den enskildes uppdrag

Socialstyrelsens roll är att ansvara för samt stödja och utveckla verksamheterna i samverkan med länsstyrelserna och huvudmännen. Socialstyrelsen har även haft ansvaret för att definiera arbetsuppgifter och kriterier för arbetet som ombud samt ansvar för att ordna utbildningar för PO.

1.2. Organisationsform – PO via värdkommun

Oavsett hur PO-verksamheter organiseras ska utgångspunkten och fokus vara utifrån ovanstående, det vill säga, ett reellt brukarperspektiv. PO-verksamhetens och den enskilde PO:s ledstjärna ska i, såväl det strukturella som det klientnära arbetet, vara möjligheten för den enskilde att ta del av sina samhälleliga rättigheter.

Organisering av PO via värdkommun innebär att flera kommuner går samman och skapar en gemensam PO-verksamhet. Denna PO-verksamhet förläggs organisatoriskt i en av de kommuner (den så kallade värdkommunen) som valt att gå samman och det är där samtliga PO blir anställda. En verksamhetschef tillsätts, denna kan utöver sitt chefskap även ha egna klienter som PO. De kommuner som valt att samorganisera sig finansierar verksamheten gemensamt utifrån en fördelning som de kommit överens om, exv. baserat på invånare 18 år och äldre.

I Socialstyrelsens uppföljning av verksamheten med PO (2014-3-23) anges att de län som har en gemensam organisation av ombudsverksamheten har identifierat flera fördelar med det. Att arbeta flera tillsammans ger bredare kompetens. Verksamheterna blir inte lika sårbara vid sjukdom och/eller semester och det kan i vissa fall vara en fördel om klienten kan välja ett ombud bland flera. Det är också lättare att tillsätta en ledningsgrupp på länsnivå än på kommunal nivå. Just det med en fungerande ledningsgrupp är en viktig faktor att ha i beaktande då Socialstyrelsens uppföljning visade att det i många ledningsgrupper saknas viktiga samverkansparter. Vad gäller Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan så fanns de endast representerade i cirka en tredjedel av ledningsgrupperna. Saknas representation från vissa parter leder det till minskad samverkan, vilket givetvis får återverkningar ytterst för klienterna. Just de delar som gäller ledningsgruppen, aktörers representation, är något som Socialstyrelsen ser som ett viktigt område att förbättra inom PO-verksamheterna.

I Värmland drivs sedan 2002 PO i samverkan mellan alla deras 16 kommuner och Karlstad är värdkommun för verksamheten. Socialstyrelsen lyfter fram de framgångsfaktorer som Värmland har angett med sin organisering av PO (Socialstyrelsen 2014-3-23)

- PO fristående ställning
- Fungerande ledningsgrupp och samlad länsorganisation
- Tydligt formulerat uppdrag för PO
- Klienten är uppdragsgivare
- Klienten sprider positiva omdömen om hjälp och stöd som erhållits
- PO arbetar långsiktigt och med kontinuitet för hållbar förändring
- PO identifierar och påtalar brister, hinder och systemfel
- PO bidrar till verksamhetens utveckling
- PO erhåller kontinuerlig kompetensutveckling

2. PO-verksamhet via värdkommun i Fyrbodal

2.1. Inledning

Uppdraget från socialchefsnätverket är att göra en fördjupad utredning kring organisationsformen ”Personligt ombud organiserat via värdkommun”. Denna utredning skall fokusera på; organisering och styrning, geografisk indelning samt kostnader och kostnadsfördelning.

2.2. Organisering och styrning

Socialchefsnätverkets målsättning är att samtliga 14 kommuner i Fyrbodal samorganiserar PO-verksamheten via en värdkommun. Arbetsgruppen har inte haft i uppdrag att föreslå eller utreda vilken kommun som i så fall bäst skulle vara värdkommun.

PO-verksamhetens yttersta ledning sker via den så kallade **ledningsgruppen**, däri ingår bland annat den **verksamhetschef** som håller samman verksamheten med dess **personliga ombud**.

2.2.1. Ledningsgrupp

Förslag; en central ledningsgrupp och fem lokala ledningsgrupper som följer den geografiska kluster-indelningen.

Enligt 5 § i förordningen (SFS 2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud ska det finnas en ledningsgrupp med representanter från kommun, landstingets primärvård och psykiatri, arbetsförmedling och försäkringskassa. Patient-, brukar- och anhörigorganisationer ska erbjudas att delta i ledningsgruppen.

Ledningsgruppens uppgift är att leda ombudens arbete, men också att arbeta strategiskt med kvalitets- och utvecklingsarbete.

Som tidigare nämnts har det visat sig exempelvis i Socialstyrelsens uppföljning att det i många ledningsgrupper saknas viktiga samverkansparter. Det är främst Arbetsförmedling och Försäkringskassan som lyfts fram som aktörer som ofta saknas i ledningsgrupperna i landet. Socialstyrelsen lyfter fram flera framgångsfaktorer i Värmlands organisering av PO, bland annat en fungerande ledningsgrupp och samlad länsorganisation.

Arbetsgruppen ser det som värdefullt att ta vara på de erfarenheter Värmland har vad gäller tillskapande och upprätthållande av en fungerande central ledningsgrupp och deras lokala ledningsgrupper. Detta kan öka förutsättningarna för Fyrbodal att skapa detsamma.

2.3. Bemanning

Förslag till bemanning i Fyrbodal; Nio personliga ombud plus en verksamhetschef med egna klienter (dvs. viss del PO).

Idag finns totalt sett sex personliga ombud inom Fyrbodalområdet; två i Uddevalla, ett PO vardera i Vänersborg, Trollhättan och Färgelanda. Mellerud, Åmål, Bengtsfors och Dals Ed har ett PO i samverkan. Detta ger att sex kommuner i Fyrbodal helt saknar personliga ombud.

Bemanning av PO ska ses på tre nivåer;

- Bemanning PO totalt i Fyrbodal
- Bemanning PO i respektive kluster
- Antal klienter/PO

En av fördelarna med detta tänk är att det öppnar upp för flexibilitet och ökad effektivitet i användandet av PO där anpassning kan ske utifrån brukarnas behov i högre grad än vid organisering av PO i enskilda kommuner.

Baserat på kommuninvånarantal 18 år och äldre i Fyrbodal som helhet föreslår arbetsgruppen nio personliga ombud i Fyrbodal plus en verksamhetschef som då kan ha ett visst antal klienter, dvs. arbeta både som PO och chef. Denna bemanning är baserad på 1 PO per 25 000 - 30 000 invånare, en beräkning som de flesta kommuner använder. Fyrbodal har som helhet 266 337 invånare varav 213 792 personer 18 år och äldre (år 2015 enligt www.kolada.se). (Antal/kommun redovisas i tabell 1). Hur bemanningen föreslås se ut i varje kluster presenteras i relation till stycke om geografisk indelning.

Att räkna ut bemanning när det gäller PO innebär, som arbetsgruppen ser det, egentligen att ta fler aspekter i beaktande än enbart befolkningsmängd, något som poängterades även i förra rapporten. Dessa aspekter är betydelsefulla att ta hänsyn till för att uppdraget ska bli rimligt och trovärdigt för såväl PO som klienter. Vi menar att en beräkning baserad på befolkningsmängd är den beräkning som kan göras initialt, men att de andra aspekterna kan och borde tas i

beaktande när organisationen är ett faktum. Det är först då chefen tillsammans med nätverket av PO kan få kännedom om och kartlägga nedanstående aspekter på ett mer reellt sätt. Detta är också aspekter som är föränderliga över tid. Således behöver det finnas utrymme för flexibilitet när det gäller bemanningsfrågan. De aspekter arbetsgruppen vill betona som betydelsefulla vad gäller bemanning är;

- Hur målgruppen ska avgränsas, här ska det vara förordningen som avgränsar målgruppen.
- Tyngd/dignitet på ärendet (p.g.a. föränderlig problematik för målgruppen)
- Avstånd mellan ärenden, d.v.s. hur lång resväg för PO
- Nätverk som PO ska delta i
- Uppsökande verksamhet (i vilken omfattning och på vilket sätt)
- Samverkan med och tillgänglighet till andra aktörer (FK, AF, Kriminalvården, Frivården, Öppen och slutenvården, primärvården, socialtjänsten, kronofogden, konsumentkontor m.fl.)
- Tillgång till stöd- och vårdverksamheter (boende, boendestöd, öppenvård, slutenvård etc.)
- Deltagande i ledningsgrupp (lagtvång)

Denna bemanning av PO totalt sett i Fyrbodal måste också brytas ner till vilket antal klienter/PO som är rimligt att ha. De ovanstående aspekterna kan då vara till nytta för en sådan beräkning. Vi har ingen anledning att tro att det kommer att bli extra många nya ärenden i de kommuner som tidigare inte haft PO. Sannolikheten är större att det istället krävs extra tid för PO och verksamhetschef att göra PO känt i dessa kommuner. Ett förslag är också att verksamhetschefen initialt har färre ärenden för att kunna lägga extra uppmärksamhet på att bygga upp den nya PO-verksamheten och då inledningsvis ledningsgrupp och verksamhetsplan.

2.4. Geografisk indelning

Förslag; Fyrbodal delas in i fem kluster, där det i varje kluster finns en så kallad placeringskommun.

Den övergripande bemanningen i Fyrbodal som helhet bryts via kluster ner i delområden där antalet PO fördelas utifrån befolkningens mängd inom respektive kluster. Denna fördelning ska inte ses som statisk utan mer som en grund med möjlighet till flexibilitet utifrån skiftande behov hos klienterna inom Fyrbodal som helhet som beskrivits ovan.

Valet av vilka kommuner som ska ingå i ett kluster har dels varit geografiskt, dels i vilken mån kända samarbeten kommuner emellan redan finns. Val av vilken kommun i respektive kluster som föreslås vara placeringskommun är geografiskt baserad för att öka möjligheterna för samarbete över klustergränser vid behov. Arbetsgruppen menar att det är en fördel om placeringskommunerna i möjligaste mån ligger så nära varandra som möjligt, istället för att de förläggs i ytterkant av klustren.

Det finns inga befintliga strukturer inom Fyrbodal som skulle kunna skapa naturliga kluster för PO-verksamheten, varför vi skapat nya kluster-formationer.

I varje kluster finns en fetmarkerad kommun, vilken är den vi föreslår som placeringskommun. Placeringskommunen är den kommun där respektive PO/PO-grupp utgår från och har sin fasta lokal. Vi har också räknat samman hur många invånare respektive kluster har för att därigenom kunna beräkna bemanning av PO inom klustret. I den mån behov finns kommer PO att röra sig över klusterindelningarna. Det kan exempelvis handla om ökat behov av PO-stöd hos befintliga klienter eller ökat antal klienter i behov av PO. Det kan även handla om matchning av PO, ersättare vid sjukdom eller ledighet, alternativt behov av att vara två PO vid besök hos klienter. PO i kluster 1 och 2 kan eventuellt ha som arbetssätt att de jobbar ihop vissa dagar i kluster 1 och vissa dagar i kluster 2 om behov finns. Utgångspunkten är att tillse att de personer som har behov av PO får detta och en samlad organisering av PO ökar förutsättningen för att nyttja PO-resurserna mer effektivt.

Kluster 1

Tanum

Strömstad

25 309 invånare totalt varav 20 578 invånare 18 år och äldre

1 PO

Kluster 2

Dals Ed

Bengtsfors

Åmål

27 026 invånare totalt varav 22 041 invånare 18 år och äldre

1 PO

Kluster 3

Uddevalla

Färgelanda

Orust

75 685 invånare totalt varav 60 599 invånare 18 år och äldre

3 PO

*Kluster 4***Vänersborg**

Trollhättan

Mellerud

104 642 invånare totalt varav 82 726 invånare 18 år och äldre

3 PO

*Kluster 5***Munkedal**

Sotenäs

Lysekil

33 675 invånare totalt 27 848 invånare 18 år och äldre

1 PO

Tillkommer gör en verksamhetschef med egna klienter vilken placeras i det kluster där värdkommunen är belägen.

2.5. Lokaliteter**Förslag; fem fasta lokaler samt nio disponibla lokaler.**

Denna typ av organisering kräver ett antal lokaler för PO i våra kommuner. Det krävs lokal i värdkommunen, där verksamhetschef samt den/de PO som är placerade i det kluster där värdkommunen ingår kommer att hålla till. Här kommer APT, andra möten mm hållas. Vissa klientmöten kan också förekomma. Detta innebär att lokalen behöver ha; konferensrum, kontor och samtalsrum utöver tillgång till toalett och köksdel/personalrum.

Det krävs fyra fasta lokaler till, vilka ska finnas i de så kallade placeringskommunerna, där den/de PO har sin hemvist. Utifrån förslaget är detta; Tanum, Dals Ed, Uddevalla, Vänersborg och Munkedal. I övriga kommuner räcker det att det finns disponibla lokaler att nyttjas vid behov. Dessa kan vara inom kommunen, regionen, arbetsförmedling, försäkringskassa eller liknande.

Det är en fördel om PO-verksamhetens fasta lokaler är belägna centralt, nära allmänna kommunikationer, allt för att underlätta för såväl klienter som PO att nyttja dessa. Ett annat önskemål är att lokalen är placerad på ett sådant sätt så att gruppen inte riskerar att pekats ut på ett negativt sätt. Det vill säga lokaliteternas placering ska inte bidra till ökad stigmatisering för gruppen personer med psykisk ohälsa.

2.6. Transportmedel

Förslag; totalt sett tillgång till fem bilar, en i varje kluster.

Utgångspunkten i förslaget är att PO-verksamheten i möjligaste mån använder allmänna kommunikationer och/eller cykel/el-cykel. Detta är givetvis inte alltid möjligt på grund av bristande kollektivtrafik, avstånd och tidsåtgång mm. Aspekter som behöver diskuteras vidare är i vilken mån verksamheten ska ha egna leasingbilar eller om det går att förhandla in sig på kommunens egna bilar och boka på samma sätt som andra gör idag. Ett annat förslag som bör diskuteras är i vilken mån egna bilar kan användas. I de fall egen bil används ska ett bilavtal upprättas, d.v.s. tillstånd från chef att använda privat bil i tjänsten. I den mån det är möjligt att använda kollektivtrafiken föreslås att busskort köps in till PO som nyttjar dessa i tjänsten (Göteborg har inga bilar utan samtlig personal har årskort på Västtrafik).

2.7. Budget

Detta är en preliminär budget för kostnader/kommun. Vissa punkter är svårare än andra att beräkna exv. vad gäller uppstartskostnader med mera.

Statsbidrag ansöks om via Länsstyrelsen. Förutsättningarna för och ansökan om statsbidrag kommer att förändras. Den information vi fått från Ylva Fredén-Engvall (Länsstyrelsen) kommer den nya föreskriften träda i kraft 1 september 2017 och börjar tillämpas först i fråga om statsbidrag för 2018. Det innebär att 2017 års fördelning inte påverkas av de nya reglerna. I korthet innebär den nya föreskriften följande:

- Att en kommuns ansökan om statsbidrag ska ha kommit in till länsstyrelsen senast den 1 mars samma år som länsstyrelsen fördelar statsbidraget.
- Länsstyrelsen ska fördela statsbidraget med utgångspunkt från antalet årsanställningar på heltid eller deltid som personligt ombud.
- Av länsstyrelsens beslut om fördelning av statsbidraget ska det framgå hur många årsanställningar på heltid eller deltid som personligt ombud som respektive kommun har beviljats statsbidrag för.
- Socialstyrelsen beslutar om hur stort statsbidrag en årsanställning på heltid som personligt ombud motsvarar.

Det är Länsstyrelsen som avgör i vilken mån statsbidrag kan erhållas för verksamhetschef. En viktig förutsättning för att få statsbidrag för verksamhetschef är dock att denna person har egna klienter och att man kan visa på hur verksamheten gynnas av en sådan position. Statsbidrag beviljas inte för enbart arbetsledning³. Arbetsgruppen ser det inte som troligt att "enbart" vara verksamhetschef för PO skulle medföra 100 % -tjänst då arbetsgruppen är relativt liten, men

³ För vidare diskussion hänvisas till Ylva Fredén-Engvall, Länsstyrelsen.

detta behöver givetvis diskuteras utifrån omfattning på de arbetsuppgifter som ska inkluderas i en sådan tjänst.

Nedanstående budget är baserad på en differentiering av kostnad/kommun utifrån antal invånare 18 år och äldre. Ingen differentiering mellan kommunerna har skett relaterat till geografiska avstånd, kostnader för lokaler, kostnader för transporter eller faktiskt antal klienter.

Budget

Personalkostnader ⁴	4910715
Lokalkostnad	350000
IT-kostnad ⁵	150000
Kontorskostnad	10000
Arbetsmiljö, inventarier ⁶	50000
Bilkostnad ⁷	375000
Telefoni	80000
Resekostnad ⁸	50000
Personalbefrämjande åtgärder	20000
Handledning	50000
Porto, annonser, tidningar, reklam ⁹	20000
Kurs-konferens kostnader ¹⁰	50000
Administrativ kostnad 6,1 % till värdkommun ¹¹	200000
Summa kostnader	6 315 715

Intäkter

Statsbidrag	3024000
Kommunbidrag	3291715
Summa intäkter	6315715

⁴ Inklusive personalomkostnadspålägg

⁵ Leasingkostnad 15,000 per dator

⁶ Investeringsbudget för uppstartskostnader

⁷ Fem leasingbilar

⁸ Transport och logi

⁹ Broschyrer, annonser mm

¹⁰ Anmälningskostnader

¹¹ 6,1 % av kommunbidraget

2.7.1. Kostnadsfördelning/kommun baserat på invånare 18 år och äldre

Kommun	Invånare 18 år och äldre	Del av totala kommunkostnaden
Bengtsfors	8011	123344
Dals-Ed	3883	59786
Färgelanda	5228	80495
Lysekil	11956	184084
Mellerud	7523	115830
Munkedal	8221	126577
Orust	12403	190967
Sotenäs	7671	118109
Strömstad	10306	158680
Tanum	10272	158156
Trollhättan	44912	691502
Uddevalla	42968	661570
Vänersborg	30291	466385
Ämål	10147	156231
Totalt	213792	3291715

3. Sammanfattande ord om organisationsförändring

All typ av organisering innebär såväl möjligheter som svårigheter. I vissa fall kan dessa överblickas redan innan förändringen är genomförd, i andra fall kan de endast uppmärksammas under och ibland först efter förändringsprocessen. Det är, som arbetsgruppen ser det, betydelsefullt att sträva efter att utveckla en lärande organisation, där det finns en öppenhet för nya perspektiv och infallsvinklar, men också att aktivt utvärdera och reflektera över sin organisation och verksamhet för att tillse att den skapar förutsättningar för gott stöd till personer med psykiska svårigheter, en god arbetsmiljö för medarbetarna, en god samarbetsarena för andra samhällsliga aktörer inom verksamhetsområdet samt vara kostnadseffektivt. Totalt sett handlar det om att tillvarata resurser på bästa sätt på såväl samhällslig, organisatorisk som individuell nivå.

Syftet med en organisationsförändring och utveckling av personliga ombud i Fyrbodal sattes av socialcheferna inför förra uppdraget som bestod i att utreda olika organisationsformer för PO-verksamheten. Syftet som lyftes fram då och fortfarande varit arbetsgruppens utgångspunkt i utredningsarbetet är att;

- Säkerställa den fristående ställning som personliga ombud ska ha gentemot socialförvaltningarna,

- Skapa samverkan mellan personliga ombud som kan främja kompetensutveckling, kollegialt stöd, säkerhet och trygghet för PO samt ökad tillgång till PO, kvalitet och kontinuitet för klienterna
- Verka för en tydligare roll för personliga ombud i Fyrbodal, gentemot såväl klienter som andra aktörer runt klienten
- Minska sårbarheten för verksamheten

Bilaga 1.

4. Kompletterande uppdrag PO i Fyrbodal

4.1. Inledning

Den 27 januari 2017 presenterades rapport ”Personligt ombud i Fyrbodal organiserat via Vårdkommun – utredning på uppdrag av socialcheferna i Fyrbodals 14 kommuner” för socialchefsnätverket. Socialchefsnätverket var mycket positiva till förslaget i stort, men framhöll att kostnaderna skulle bli svåra att motivera. Arbetsgruppen fick därför ett kompletterande uppdrag att minska ambitionsnivån och se över samtliga utgifter.

Arbetsgruppen sammanställde ett nytt förslag vilket presenterades för socialchefsnätverket 10 mars 2017. Detta nya förslag biläggs i den ursprungliga rapporten.

Det nya förslaget innebär förändringar inom tre aspekter;

- **Lägre antal PO.** Detta förslag baseras på 7 PO totalt inklusive chef med egna klienter jämfört med förra förslaget som baseras på 10 PO totalt inklusive chef med egna klienter
- **Förändrad geografisk indelning och nya klusterindelningar**
- **Budgetförändringar**

4.2. Klusterindelningar, nya förslag

En förändring av antal PO totalt sett i Fyrbodal genererar förändringar i klusterindelningen. Arbetsgruppen har tagit fram tre nya förslag till geografisk indelning. Varje förslag bygger på att Fyrbodals 14 kommuner delas in i tre geografiska kluster. Siffran inom parentes avser antal PO i klustret. Skillnaderna i de tre olika förslagen är;

- Vilka kommuner som bildar kluster
- Vilken kommun som får funktionen ”placeringskommun” dvs. den kommun vilken respektive PO utgår från (se vidare i grundrapporten)
- Hur många PO/invånare (18 år och äldre) klustret totalt sett består av
- Fördelning av PO/invånarantal i respektive kluster
- Geografiska avstånd mellan placeringskommunerna
- Geografiska avstånd för PO att röra sig i för att nå klienterna
- Antal PO i respektive kluster (anges inom parentes då antal PO/invånare presenteras)

Kommentarer i relation till varje förslag och arbetsgruppens rekommendation ges i slutet av avsnittet.

4.2.1. Förslag nummer 1

Kluster 1

<u>Uddevalla</u>	42 968
Tanum	10 272
Munkedal	8 221
Lysekil	11 956
Sotenäs	7 671
Orust	12 403
Totalt	93 491
Antal invånare/PO (3)	31 164

Kluster 2

<u>Vänersborg</u>	30 291
Färgelanda	5 228
Mellerud	7 523
Trollhättan	44 912
Totalt	87 954
Antal invånare/PO (3)	29 318

Kluster 3

<u>Dals Ed</u>	3 883
Åmål	10 147
Bengtsfors	8 011
Strömstad	10 306
Totalt	32 347
Antal invånare/PO (1)	32 3478

4.2.2. Förslag nummer 2

Kluster 1

<u>Vänersborg</u>	30 291
Mellerud	7 523
Dals Ed	3 883
Åmål	10 147
Bengtsfors	8 011
Totalt	59 855
Antal invånare/PO (2)	29 928

Kluster 2

<u>Uddevalla</u>	42 968
Trollhättan	44 912
Orust	12 403
Färgelanda	5 228
Totalt	105 511
Antal invånare/PO (3)	35 170

Kluster 3

<u>Munkedal</u>	8 221
Lysekil	11 956
Sotenäs	7 671
Tanum	10 272
Strömstad	10 306
Totalt	48 426
Antal invånare/PO (2)	24 213

4.2.3. Förslag nummer 3

Kluster 1

<u>Uddevalla</u>	42 968
Trollhättan	44 912
Orust	12 403
Vänersborg	30 291
Totalt	130 574
Antal invånare/PO (4)	32 644

Kluster 2

<u>Munkedal</u>	8221
Strömstad	10 306
Tanum	10 272
Lysekil	11 956
Sotenäs	7 671
Färgelanda	5 228
Dals Ed	3 883
Totalt	57 537
Antal invånare/PO (2)	28 769

Kluster 3

<u>Mellerud</u>	7 523
Åmål	10 147
Bengtsfors	8 011
Totalt	25 681
Antal invånare/PO (1)	25 681

4.2.4. Sammanfattande ord om de tre förslagen kring klusterindelning

Förslag nummer 1 har en jämn fördelning av PO/invånarantal i var och ett av klustren. Ett PO arbetar ensam i sitt kluster.

Förslag nummer 2 har placeringsorter som ligger relativt nära varandra vilket är en vinst då syftet är att PO ska stötta upp varandra i Fyrbodal som helhet vid behov. Inget PO är ensam i sitt kluster. Kluster två har något fler invånare/PO, men har dock mindre geografisk yta med två större tätorter, vilket kan leda till kortare restider och därmed lägre reskostnader.

Förslag nummer 3 har ett mindre och betydligt mer invånartätt kluster och två kluster med större geografisk yta och lägre invånarantal. Ett PO arbetar ensam i sitt kluster

Ett observandum är att i den kommun som blir värdkommun kommer chefen att placeras vilket ger ett PO ej på heltid i det klustret. Faktisk klusterindelning måste diskuteras utifrån vilken kommun som blir värdkommun, men också utifrån vilken faktor av tjänst chefskapet ska ha.

Arbetsgruppens rekommendation är att anta förslag nummer 2.

4.3. Sammanfattning – bemanning PO

Det nya förslaget med 7 PO i Fyrbodal ska ses i ljuset av hur det ser ut idag och jämfört med förra förslaget på 10 PO i Fyrbodal. När bemanning ska diskuteras är det flera aspekter som ska tas i beaktande (vilket vi diskuterat i tidigare rapporter). För att ha någonting att utgå från använder vi oss av en beräkning av antal invånare per PO. Riktmärket som angavs under projekttiden då PO infördes i Sverige var baserat på totalt antal invånare, vi har dock valt att göra beräkningarna på invånare 18 år och äldre då det är de som kan få insatsen personligt ombud.

Idag finns 6 personliga ombud i Fyrbodal; i Vänersborg, Trollhättan, Bengtsfors, Dals Ed, Mellerud, Åmål, Färgelanda, Uddevalla. Dessa kommuner har totalt 152 903 personer 18 år och äldre vilket ger **1 PO/25 483**.

Eftersom de kommuner som har PO idag inte samverkar med varandra (förutom delar av Dalsland) bör fördelningen av antal PO/antal invånare 18 år och äldre, ses utifrån respektive PO-bemanning i respektive kommun. Fördelningen ser då ut enligt nedan;

- Uddevalla 2 PO på 42 968 = **1 PO/21 484**
- Vänersborg **1 PO/30 291**
- Trollhättan **1 PO/44912**
- Färgelanda **1 PO/5228**
- Mellerud, Åmål, Bengtsfors, Dals Ed **1 PO/29 564**

Det första förslaget på 10 PO på 14 kommuner med totalt 213 792 invånare 18 år och äldre = **1 PO/ 21 379**

Det reviderade förslaget med 7 PO på 14 kommuner med totalt 213 792 invånare 18 år och äldre = **1 PO/30 541**

För att beräkna bemanning av PO angavs ett riktmärke under projektiden 1995-1998 som då var **1 PO/25-30 tusen invånare**. Detta var då baserat på det totala antal invånare och inte enbart de som skulle kunna få insatsen PO. Om vi med den nya föreslagna bemanningen med 7 PO räknar på samma sätt har vi i Fyrbodal totalt 266 337 invånare vilket ger **1 PO/38 048**

Sett med dessa ögon innebär en bemanning på 7 PO totalt i Fyrbodal en lägre bemanning än vad Socialstyrelsen angav som riktmärke under projektiden av personliga ombud.

4.4. Budget – reviderat förslag baserat på 7 PO

Personal	3463783
Lokaler	250 000
IT	105 000
Kontorsmaterial	7000
Arbetsmiljö inventarier	35 000
Bilar	225 000
Telefon	56 000
Kurs och konferens	30 000
Personalvård	15 000
Handledning	30 000
Trycksaker, annonsering etc	15 000
Administration	30 000
Summa kostnad	4261783

Intäkter

Statsbidrag 2 116 800 (49,7 %)

Kommunbidrag 2 144 983 (50,3 %)

Summa intäkter 4 261 783

4.4.1. Kommentarer till budgetförslaget

- Lön 6x28 000 + 1x36 000 (avstämning är gjord med Vision och med PO i Värmland). Denna post påverkas givetvis beroende på vilken kompetens som kommer att krävas av såväl PO som chef. Summan som anges är inklusive personalomkostnadspålägg
- IT 15. 000 kronor leasing/dator
- 3 kluster medför behov av 3 lokaler. Kostnaderna kommer att slå olika beroende på om man väljer att hyra fristående lägenheter i placeringskommunerna eller om man hyr in sig på kontor i socialtjänstens egna lokaler. Dessa kostnader skiljer säkerligen sig åt i var och en av våra kommuner. Som exempel ges kontor i stadshuset i Trollhättan där en ”2-modulare” kostar 12. 546 kr. Sedan tillkommer en kostnad för del i övriga utrymmen, så total kostnad närmare 15. 000 kr/år. Vid resonemang om vilken typ av lokal som ska väljas bör utöver kostnaden hänsyn tas till den fristående ställningen för PO där placering i kommunhus kan vara problematiskt
- Arbetsmiljö inventarier, mycket i denna post är uppstartskostnader, investeringsbudget
- Budget baserad på tre leasingbilar a´ 75 000 kronor. Bilkostnad kan eventuellt sänkas om man kan åka mycket kollektivt eller cykla. Kan man kanske också låna kommunens egna bilar? Interndebitering kan då göras enbart vid de tillfällen bilen behövs. Vänersborg och Trollhättan gör så idag. Som parentes kan nämnas att PO i Trollhättan idag har enbart två klienter till vilka bil behövs.
- Kurser, konferens, logi etc. är baserat på 4. 300 kr/anställd och år
- Personalvård rehab, friskvård, glasögon m.m. är svårt att beräkna
- Trycksaker, porto broschyrer, annonser, visitkort är mer en uppstartskostnad och i och med rekrytering av personal.
- Administration; löner, fakturor, budgetuppföljningar etc. Detta är den summa värdkommunen ska ha för att hantera dessa frågor.

- Lägre statsbidrag p.g.a. färre ombud

4.4.2. Fördelning kostnad per kommun

Fördelningen av kostnad per kommun åskådliggörs i nedanstående tabell och är baserat på invånarantal 18 år och äldre. Tabellen visar skillnader i kostnad mellan det första förslaget på 10 PO och det nya förslaget på 7 PO i Fyrbodal. Dessa siffror förutsätter att statsbidrag ges med den omfattning som står idag i budgetförslaget. Under 2018 kommer en förändring av statsbidraget att ske, detta kan innebära såväl ökade som minskade anslag.

Invånare antal 18 år och äldre Fyrbodal		Kommunkostnad för 10 PO	Kommunkostnad för 7 PO	Diff
Bengtsfors	8 011	123 344 kr	80 375 kr	42 969 kr
Dals-Ed	3 883	59 786 kr	38 958 kr	20 828 kr
Färgelanda	5 228	80 495 kr	52 453 kr	28 042 kr
Lysekil	11 956	184 084 kr	119 955 kr	64 129 kr
Mellerud	7 523	115 830 kr	75 479 kr	40 352 kr
Munkedal	8 221	126 577 kr	82 482 kr	44 096 kr
Orust	12 403	190 967 kr	124 440 kr	66 527 kr
Sotenäs	7 671	118 109 kr	76 963 kr	41 146 kr
Strömstad	10 306	158 680 kr	103 400 kr	55 279 kr
Tanum	10 272	158 156 kr	103 059 kr	55 097 kr
Trollhättan	44 912	691 502 kr	450 604 kr	240 898 kr
Uddevalla	42 968	661 570 kr	431 100 kr	230 471 kr
Vänersborg	30 291	466 385 kr	303 911 kr	162 474 kr
Åmål	10 147	156 231 kr	101 805 kr	54 426 kr
	213 792	3 291 715 kr	2 144 983 kr	1 146 732 kr

4.5. Tankar på vägen

I båda huvudrapporterna som arbetsgruppen skrivit, på uppdrag av socialcheferna, har underlag för beslut om en eventuell gemensam organisering av personliga ombud formulerats och argumenterats. Utifrån detta kompletterade uppdrag vill vi ytterligare betona ett par aspekter att ta hänsyn till i ert fortsatta resonemang och beslutsfattande kring PO i Fyrbodal.

- Jämlik vård och stöd? **Jämlikhet** vad gäller PO? I landet, i Västra Götaland, i Fyrbodal...
- Få väl fungerande **ledningsgrupper** och bättre uppmärksamma (och åtgärda) **systembrister**
- Idag 6 ombud vilket innebär en (1) nyrekrytering med nya förslaget
- Länsstyrelsen mycket positiva till vårt förslag
- Statsbidrag förändring 2018
 - Ansöka mars 2018
 - Totala budget från departementet fördelas till de som sökt